

Şəxsiyyət böyüklüyü, liderlik ucalığı

**Ulu Öndər
Heydər Əliyev
1969-cu il 5 avqust
plenumundan sonra
ölkədə qanunun
aliliyinə söykənən
yeni tipli idarəetmə
sistemi yaratdı**

Ümummilli Lider Heydər Əliyev taleyin xalqımıza bəxş etdiyi qüdrətli tarixi şəxsiyyətdir. Ulu Öndər mütərəqqi ənənələr əsasında yeni dövlətçilik konsepsiyası irəli sürmüş, ölkəmizi müstəqillik ideallarına qovuşdurmuşdur. Hakimiyyətdə olduğu bütün dövrlərdə xalqımızın milli mənafeyi uğrunda əzmkar mübarizə aparmışdır. Əsl həqiqət odur ki, böyük şəxsiyyət Azərbaycanın bugünkü və sabahkı dövrünün möhkəm bünövrəsini yarada bilməmişdir.

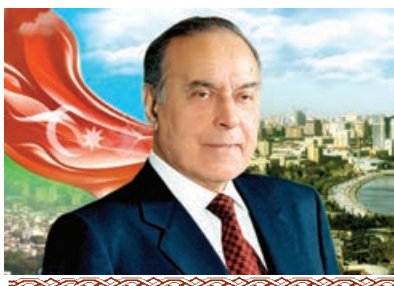
Zamanın diktə etdiyi zərurət

1969-cu il iyulun 14-də Azərbaycan KP MK-nin plenumu keçirildi. 10 ildən artıq müddətdə respublikaya rəhbərlik etmiş ozamankı birinci katib Vəli Axundov səhhəti ilə bağlı vəzifəsindən istefa vermiş və elmi işlə məşğul olmaq arzusunu bildirmişdi. Plenumda çıxış edən keçmiş Sov.İKP MK-nin katibi İ.V.Kapitonov son illərdə respublikanın bütün ittifaq göstəricilərindən geridə qaldığını, vəziyyətin narahatlıq doğurduğunu xüsusi vurğulamışdı. Həmin mötəbər məclisdə Heydər Əliyevin Azərbaycan KP MK-nin birinci katibi vəzifəsinə namizədliyi irəli sürülmüş və yekdilliklə dəstəklənmişdi. Bununla da Azərbaycanda milli ideallara bağlı, vətənpəvər bir şəxsiyyətin rəhbərliyə gəlişi respublikanın tarixində yeni siyasi mərhələnin başlanğıcı olmuşdu.

Ölkə rəhbərliyində dəyişiklik o dövrdə zamanın, şəraitin ortaya çıxardığı zərurət idi.

Respublikanın sosial-iqtisadi həyatında geriləmələr hiss olunurdu. Mərkəzin respublikaya rəhbərlik üçün Heydər Əliyevin namizədliyi üzərində dayanması isə heç də təsadüfi deyildi. Ulu Öndər dövlət təhlükəsizliyi sistemində dəmir iradəsi, yorulmazlığı, işgüzarlığı, prinsipliliyi ilə böyük nüfuz qazanmışdı. Moskvada da bu səriştəli generalın rəyini dinləyir, müxtəlif məsələlərdə peşəkar kimi onunla məsləhətləşirdilər.

Yeri gəlmişkən, Heydər Əliyev Azərbaycan Dövlət Təhlükəsizlik Komitəsində azərbaycanlı kadrların sayının artırılmasında mühüm rol oynamışdı. Ulu Öndər öz nüfuzundan istifadə edərək xalqa sədaqətli, yetkin azərbaycanlı kadrların irəli çəkilməsində söylərini əsirgəməmişdi. Milli ruhlu ziyalılarımızın təqiblərdən qorunmasında, onlara qarşı hücumların qarşısının alınmasında da çox böyük rolu vardı.

Heydər Əliyev İli

2023

Şəxsiyyət böyüklüyü, liderlik ucalığı

Ulu Öndər Heydər Əliyev 1969-cu il 5 avqust plenumundan sonra ölkədə qanunun aliliyinə söykənən yeni tipli idarəetmə sistemi yaratdı

İqtisadiyyatda əsaslı canlanma müşahidə edilməyə başladı, korrupsiyaya qarşı mübarizə elə bir həddə gəlib çatdı ki, artıq bu problem ictimai şüurda ümummilli məsələ kimi qəbul olundu, təhsilin, səhiyyənin, elmin, mədəniyyətin inkişafında böyük nailiyyətlər əldə edildi. Plenum nəinki respublikada, hətta bütün ittifaqda ciddi rezonans doğurmuşdu. Bəziləri də düşünürdülər ki, burada söylənilənlər adi bir söz olaraq qalacaq və onların həyata keçirilməsi mümkün olmayacaq. Amma bu, belə olmadı.

Heydər Əliyevin plenumdakı nitqi, sözün əsl mənasında, Azərbaycanda yeni inkişaf və tərəqqi dövrünün əsasını qoydu. Ulu Öndər əvvəlki, standart stereotipləri qırır, hansısa yenilikləri daxil edə bildirdi ki, bunları da həmin illərdə başa düşmək və dəqiq formalaşdırmaq çətin idi. Əslində isə görülən işlər olduqca aydın nəticələrə gətirib çıxarırdı. Böyük rəhbər milli ruhun dirçəldilməsinə, öz zamanasının Azərbaycan mədəniyyətinin inkişafına və çiçəklənməsinə nail olmaqla yanaşı, həm də bütün ziyalıların, millətin diqqətini tarixi və mədəni qaynaqlara yönəldirdi.

Həmin dövrdə azərbaycanlılar üçün çətinlik törədən amillərdən biri də sovet Azərbaycanının partiya və inzibati orqanlarında kök salmış erməni mafiyası idi. Öz hakimiyyətlərini vaxtilə XI ordunun qanlı süngüləri hesabına bərqərar etmiş Bakıda yaşayan ermənilər dövlət orqanlarında, onun strukturlarının əksər pillələrində təmsil olunmuş və bütün qüvvələrini milli kadrların yerləşdirilməsinin qarşısını almağa yönəlmişdilər. Heydər Əliyev uzaqgörən və məqsədli siyasi xətt yeridərək birinci növbədə milli kadrların yüksəlişinə nail oldu və xüsusilə erməniləri rəhbər vəzifələrdən uzaqlaşdırdı. Qətiyyətli iradəyə malik olan Ulu Öndər hələ o zaman çox gözəl anlayırdı ki, ən qorxulu qüvvə onun hədəfə götürmüş erməni mafiyasıdır. Moskvanın himayə və məsləhət alan bu mənfur millətin nümayəndələri və onların fitnələri ustalıqla dəf edilirdi.

Plenumda iki əsas prinsip irəli sürülürdü: milliləşmə konsepsiyasına uyğunluq və yüksək peşəkarlıq

Ötən əsrin 70-ci illərinin ortalarında ağıllı kadr siyasəti nəticəsində bu mühüm vəzifələr yerinə yetirildi. Hər bir erməni kadrlarının vəzifədən uzaqlaşdırılması o zaman ciddi narazılıqlar doğursa da, görülən tədbirlər, aparılan əməli işlər ən yüksək səviyyədə respublika rəhbəri tərəfindən birmənalı şəkildə himayə olunurdu. Heydər Əliyev respublikanı inkişaf etdirmək və yeni Azərbaycan yaratmaqla yanaşı, onun gələcəyini də düşünürdü. Həmin illərdə gənclərə xüsusi diqqət və qayğı göstərilirdi. Kadr korpusunun istedadlı cavanlar hesabına təzələnməsi əvvəlki illərlə müqayisədə görünməmiş sürətlə gedirdi. Onlar Sovetlər İttifaqının qabaqçıl ali məktəblərinə göndərilir, respublikanın elmi-texniki və mədəni potensialının yüksəldilməsi üçün son dərəcə görüklü ixtisaslara yiyələnirdilər.

5 avqust plenumu iqtisadi tənəzzüllün qarşısının alınmasına və sənayedə, kənd təsərrüfatında real nəticələrə gətirib çıxaran iqtisadi islahatların start götürməsinə stimula yaradırdı. İqtisadiyyatın bütün sahələrinin, xüsusən də sənayenin sürətlə inkişafının təmin olunması istiqamətində mühüm qərarlar qəbul edildi.

Plenumun ikinci mühüm nəticəsi xalqın milli-mənəvi ruhunun özünə qaytarılması ilə bağlı oldu. Respublikanın yeni rəhbəri milli-mənəvi dəyərlərimizin qorunmasına, Azərbaycanın elmi potensialının inkişafına böyük diqqət göstərirdi. Ölkənin mədəniyyət və incəsənət xadimləri, ziyalıları keçmiş ittifaq miqyasında yüksək dövlət mükafatları ilə təltif edilir, onların cəmiyyətdəki nüfuzunun bərpə edilməsinə xüsusi əhəmiyyət verirdi. Heydər Əliyev

Azərbaycanın ziyalılarını sovet rəhbərliyinin təzyiqlərindən qətiyyətlə müdafiə etməyə, onların sıxışdırılmasının qarşısını almağa da müvəffəq olmuşdu. Heydər Əliyev çox böyük təzyiqlərə baxmayaraq, 1978-ci ildə Azərbaycan dilini dövlət dili kimi Konstitusiyada təsbit etməyə nail oldu.

Elm və təhsil siyasəti

Azərbaycanda həyata keçirilən islahatların üçüncü vacib istiqaməti təhsilin və elmin inkişafı ilə bağlı idi. Bu proses, əslində, Azərbaycan xalqının milli-mənəvi ruhunun özünə qaytarılmasında da fəvqəladə rol oynamışdır. Çünki Ulu Öndər milli kadrların idarəetmədə və iqtisadiyyatın inkişafında daha fəal iştirak etməsi üçün əlverişli şərait yaratmağa çalışırdı və təbii ki, bunun üçün təhsilin inkişafına diqqət yetirmək olduqca mühüm məsələ idi.

Ulu Öndər Azərbaycanın gələcəyi üçün müəyyən hərbi potensialı zəruri sayır, eyni zamanda azərbaycanlı gənclərin hərbi biliklərə yiyələnərək bu elitada özlərinə layiqli yer tutmalarına xüsusi əhəmiyyət verirdi. Ona görə də Moskvanın milli hərbi kadrlara inamsızlıq siyasətinə rəğmən azərbaycanlıların hərbi sahəyə marağını təmin etməkdən ötrü əsaslı tədbirlər görürdü. Cəmşid Naxçıvanski adına hərbi məktəbin yaradılması həmin addımlardan biri idi.

Heydər Əliyevin əsas diqqət yetirdiyi məsələlərdən biri də elmin inkişafını təmin edən addımların atılması ilə bağlı olmuşdu. Məhz həmin plenumdan sonra Azərbaycanda elm adamlarının sosial həyat şəraitinin yaxşılaşdırılması istiqamətində tədbirlər həyata keçirildi. Azərbaycanlı alimlər ən yüksək dövlət mükafatları ilə təltif olunur və ittifaq miqyasında tanınmağa başlayırdılar.

Böyük rəhbərin idarəetmə sistemində mədəniyyət sahəsi məxsusi yer tuturdu. Bunun da əsasında Ulu Öndərin mədəniyyət və incəsənətə böyük sevgisi dayanırdı. Heydər Əliyevin respublikaya birinci rəhbərliyi dövründə Nizami Gəncəvi, Məhəmməd Füzuli, İmadəddin Nəsimi kimi mütəfəkkir şairlərin hikmət xəzinələrinin beynəlxalq səviyyədə tanınması, yubileylərinin keçirilməsi, rəssamlıq və heykəltəraşlıqdan musiqiyədək bir çox sahələrdə monumental sənət əsərlərinin yaradılması mədəniyyət tariximizin dəyərli səhifələridir. Həmin illərdə Üzeyir bəy Hacıbəylinin, Cəfər Cəbbarlının ev-muzeylərinin, Nəriman Nərimanovun, Bülbülün xatirə muzeylərinin, digər ədəbiyyat və mədəniyyət xadimlərimizin ev-muzeylərinin yaradılması, Natovanın abidəsinin, Şuşada Molla Pənah Vaqifin məqbərəsinin inşası və bu kimi onlarca mühüm qərarlara imza atan Heydər Əliyev bu işlərin uğurla başa çatdırılmasına bilavasitə rəhbərlik etmişdi.

Bütün bunlar 5 avqust plenumundan sovet Azərbaycanının tarixində çox əlamətdar bir dövrün əsasını qoyduğunu təsdiqləyir. Heydər Əliyevin həmin plenumda elan etdiyi ideyalar ötən əsrin 70-ci illərində respublikada tərəqqinin və intibahın başlıca istiqamətlərini müəyyənləşdirmişdi. Ulu Öndərin sovet siyasi arenasında rəhbərliyə gəlişi bütün maneələri dəf edərək ilk növbədə müstəqil düşüncəyə yol açmışdır.

Ötən əsrin 80-ci illərinin sonlarına doğru Azərbaycan artıq bütün göstəricilər üzrə müstəqil həyatına davam etməyə qabil ölkə idi. Reallaşdırıldığı strateji əhəmiyyətli tədbirlərlə Heydər Əliyev Azərbaycanın gələcək müstəqilliyi üçün zəruri bazanı formalaşdırmışdı. Ulu Öndər qarşıya qoyduğu ali məqsədlərə doğru irəliləyərək, həm də ictimai etimada əsaslanmış, ən böyük dəstəyi xalqdan almışdır. Bu isə dahi rəhbərə Ümummilli Liderlik zirvəsini fəth etmək imkanı vermişdir.

İradə ƏLİYEVƏ,
"Azərbaycan"

Əvvəli 1-ci səh.

Heydər Əliyevin parlaq təşkilatçılıq qabiliyyəti, idarəetmə bacarığı çoxdan mərkəzi hakimiyyətin diqqətini çəkmişdi. Ona görə də Azərbaycan Kommunist Partiyası Mərkəzi Komitəsinin 1969-cu ilin 14 iyulunda keçirilən plenumunda onun namizədlüyünün irəli sürülməsi gözlənilən hadisə idi.

Plenum yekdilliklə Heydər Əliyevə səs verdikdən sonra respublikanın yeni rəhbəri qısa nitq söylədi. Bildirdi ki, qarşıda duran çətin vəzifələri bütün məsuliyyəti ilə dərk edir və əməli işində bunların həlli üçün əlindən gələni əsirgəməyəcək: "Mən bütün büro üzvlərinin köməyinə ümid edirəm və hesab edirəm ki, birgə, mehriban əməkdaşlığımız gələcək uğurlarımıza gözəl zəmin yaradacaqdır".

Bu ümid özünü doğrultdu.

Xalqın adamı

İyirmi bir gün sonra, 1969-cu il avqustun 5-də Bakıda Azərbaycan KP MK-nin növbəti plenumu keçirildi. Bu plenum tarixə Heydər Əliyev siyasətinin rəsmi dövlət siyasəti səviyyəsində ortaya çıxması demək idi. Həmin siyasətin başlıca məramı güclü dövlət, güclü iqtisadiyyat, sağlam milli kadrlar yetişdirmək idi.

Plenumda yeni təyin olunmuş birinci katib yaranmış vəziyyətdən çıxmaq üçün hansı tədbirlərin görülməsinin lazım gəldiyini, respublikada nə kimi çətinliklərin olduğunu dəqiq şəkildə göstərən proqram xarakterli böyük bir nitq söylədi. Ulu Öndər çox açıq və sət şəkildə kadrların seçilməsində ciddi qüsuralara yol verildiyini qeyd etdi, iqtisadiyyatda hərc-mərcliyin, özbaşınalığın hökm sürdüyünü bildirdi, korrupsiyanın artıq ictimai şüura nüfuz etdiyini və cəmiyyətin həyatında adi bir norma kimi özünü büruzə verən amilə çevrildiyini vurğuladı. Ümummilli Liderin plenumdakı nitqi kadr seçiminə necə böyük məsuliyyətlə yanaşdığını bir daha təsdiqlədi. "Biz ayrı-ayrı vəzifəli şəxslərin davranışında özünü büruzə verən nalayiq hallara, pozğunluq təzahürlərinə göz yuma bilmərik. Mənəviyyat, əxlaq bütün işimizə nüfuz etməlidir. Kadrları açıq-aşkar, kütlələrin gözü qabağında seçmək, onlar haqqında kollektivin, adamların, iş yoldaşlarının rəyini nəzərə almaq lazımdır. Yalnız belə olduqda kadrların seçilməsi və yerləşdirilməsindəki bir çox səhvlərin qarşısını almaq, həmin sahədə işimizin səviyyəsinə xeyli yüksəltmək olar", - deyərək respublika rəhbəri bütün sahələrdə mövcud olan nöqsanları barədə fikrini bildirdi və bu, o vaxt çoxlarında təəccüb doğurdu. Belə bir cəsarətli çıxış fəvqəldövlətin ali rəhbəri Sov.İKP MK-nin baş katibi L.İ. Brejnevə qədər gedib çatdı. Heydər Əliyevin iş üslubunun bir çox xüsusiyyətləri Kremldəkilərə qeyri-adi görünürdü. Respublika rəhbəri isə müəyyən qaydalar çərçivəsindən kənara çıxmıyaraq öz xəttini yeridir, çəkinmədən sözünü deyir, fikirlərini sərbəst açıqlayırdı. Məhz o zaman Heydər Əliyev yeni tipli siyasi lider kimi təkəzə ittifaq miqyasında deyil, həm də bütün dünyada tanındı.

Ulu Öndər 1981-ci ilin 18 noyabrında "Literaturaya qazeta"ya verdiyi məşhur "Qoy ədalət zəfər çalsın!" sərəlövhəli müsahibədə həmin dövrün respublika həyatı ilə bağlı ən müxtəlif məsələlərə toxunaraq demişdi: "Kommunist Partiyası MK-nin avqust plenumundan, respublikanın həyatındakı ciddi nöqsanları Azərbaycan zəhmətkeşlərinə düzgün və açıq bildiren bu plenumdan düz on gün sonra burjuva mətbuatı hay-küy qaldırmış və cinayət xarakterli sensasiyaların sorasında dayanmışdı. Qeyd etmək istəyirəm ki, biz "qanunçuluq" deyəndə cinayət məəcəlləsindən çox cəmiyyətimizin əxlaq kodeksini nəzərdə tuturuq. Özü də bu baxımdan hüquq pozuntuları, onların profilaktikası bizim üçün təkəzə hüquqa aid məsələ deyildir. Bu, sosial və mənəvi məsələdir, çünki söhbət ən əvvəl insan uğrunda mübarizədən, sovet adamının hüquqlarına hörmətdən, ləyaqət və şəərəfinin qorunmasından, onda ən yaxşı prinsiplərin keyfiyyətləri, yüksək əxlaqi prinsiplərin təbiyyəti edilməsindən gedir. Azərbaycan partiya təşkilatının işi məhz belə bir mövqeyə əsaslanır və bu mövqə böyük əksəriyyət, həyatda, əməkdə yüksək əxlaq prinsiplərini rəhbər tutan zəhmətkeşlər tərəfindən qizgin surətdə bəyənilmişdir... Biz xalqa kömək edib onda haqqa-ədalətə inam oyatmalı idik... Ağır, çətin proses idi..."

Tarixə 5 avqust plenumu kimi daxil olan bu yığıncaq Azərbaycanın ictimai-siyasi həyatında ciddi dönüş yaratdı. Kadrlara qarşı tələbkarlığın artırılması respublikanın həyatında böyük canlanmaya gətirib çıxartdı. Heydər Əliyev yaxşı başa düşürdü ki, xalqda milli ruhu, milli özünüdərk gücləndirməyin ən mühüm şerti qanunçuluğun, hüquq qaydalarının möhkəmləndirilməsi və respublikanın sosial-iqtisadi böhrandan çıxarılması, bütün sahələr üzrə mədəni intibahın təmin olunmasıdır. Plenumdan dərhal sonra

